

Cesty dorozumívání mezi slyšícími a neslyšícími

Žijí kolem nás. Na rozdíl od nevidomých, kteří na sebe upozorní bílou holí, je na první pohled nepoznáme. Tedy - pokud zrovna »nehovoří« s dalšími lidmi, rodinnými příslušníky či přáteli znakovým jazykem. Přesto, nebo právě proto je třeba vědět, jak s nimi komunikovat. Jak se obracet k sluchově handicapovaným spoluobčanům, nedoslýchavým a neslyšícím.

V závěru září probíhal v celé ČR první ročník *Týdne komunikace osob se sluchovým postižením*, o čemž jsme ve zpravodajství informovali. Cílem tohoto Týdne bylo »otevřít oči« většinové společnosti, která o problémech takto postižených lidí zpravidla mnoho neví, upozornit ji na bariéry, se kterými se neslyšící a nedoslýchaví potýkají.

V ČR má se sluchem problémy až půl milionu lidí. Jít na úřad a tam něco řešit, jít k soudu či navštívit lékaře, se pro ně stává velkým problémem, protože bez komunikační podpory se dorozumívají obtížně. Přitom způsoby jejich kontaktu se společností jsou různé, což závisí na druhu a stupni postižení; na věku, kdy vznikla hluchota (je-li vrozená, či důsledek nemoci nebo stáří apod.); na vlivu rodiny; školy apod. Zákon č. 155/1998 Sb. ve znění zákona č. 384/2008 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, umožňuje takto postiženým zvolit si při kontaktu s úřady z deseti v zákoně uvedených systémů komunikace takový, který vyhovuje. Nejčastěji jsou to **český**

znakový jazyk (mateřština neslyšících od narození, jazyk svěbytný a plnohodnotný), **znakovaná čeština** a **simultánní přepis mluvené řeči**.

Jaroslav Winter z Unie neslyšících na zářijové tiskové konferenci v Praze v předvečer Týdne komunikace osob se sluchovým postižením

Velcí pomocníci

Neslyšící získali zastání ve službách tlumočnicků do znakového jazyka (zajišťuje např. Centrum

zprostředkování tlumočnicků pro neslyšící), tlumočení na dálku (přes internet) umožňuje APPN - Agentura pro neslyšící (www.appn.cz/tlumočnicka-sluzba-online).

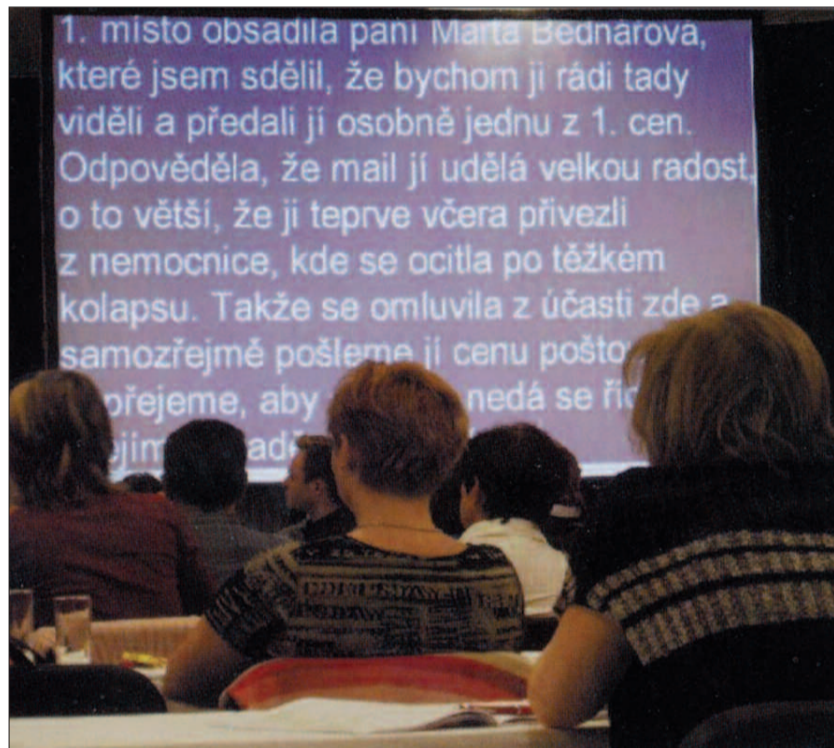
Zejména pro ohluchlé a těžce nedoslýchavé je vhodný simultánní přepis mluvené řeči, který zajišťuje Centrum zprostředkování simultánního přepisu České unie neslyšících (www.eprepis.cz; o zavedení této služby se významně zasloužila Nadace Vodafone ČR). Ten je ideální nejen při různých konferencích, seminářích, přednáškách a společenských setkáních, ale také při soudních jednáních.

Simultánní přepis mluvené řeči provádějí špičkoví písaři, často mistři světa, na které je naše země díky skvělé metodice výuky psaní tradičně bohatá. Tato služba je vhodná pro lidi, jejichž mateřštinou je čeština (tedy dokonale ovládají čtení). V případě přepisu pro jednotlivce, např. při jednání na úřadu, sleduje neslyšící text na notebooku přepisovatele, na hromadných akcích se text zobrazuje přes projektor na plátně. O této službě - možnosti doslovného přepisu - mají povědomost na všech soudech v ČR a v případě potřeby se soudní úřadnictví obrací na Českou unii neslyšících (ČUN).

Žel, přístup ministerstva práce a sociálních věcí k těmto službám,

v 21. století pro neslyšící nezbytným, nelze hodnotit jako vstřícný, uvedl Jaroslav Winter z ČUN na tiskové konferenci konané v předvečer letošního *Týdne komunikace osob se sluchovým postižením*. Ministerstvo již po dva roky neposkytlo

Velkými pomocníky ČUN jsou odborníci ČVUT. Jejich technika umožňuje zajišťovat simultánní přepis na dálku. A protože jde technický vývoj mílovými kroky kupředu, testují se další možnosti - automatický přepis mluvené řeči nebo

Simultánní přepis mluvené řeči na hromadné akci

Centru zprostředkování simultánního přepisu finanční dotaci. Služba přesto díky nadacím a vlastním zdrojům funguje.

přenos lidského hlasu mobilem na server, který jej převádí do textu, a ten se zobrazí zpět na displeji mobilu.

DESATERO KOMUNIKACE S LIDMI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

1. Před rozhovorem s člověkem se sluchovým postižením navážeme **znakový kontakt**. Pokud se na nás nedívá, můžeme jej upozornit lehkým dotykem. Znakový kontakt udržujeme po celou dobu rozhovoru.
2. Každého člověka se sluchovým postižením se zeptáme, zda chce mluvit, odezírat, psát nebo používat znakový jazyk. Otázku můžeme i napsat.
3. Odezírání bez pomoci sluchu není spolehlivá metoda, dochází při ní často k omylům. Mějme na paměti, že úspěšnost odezírání je snížena při fyzické či psychické nepohodě. Odezírající osobě předem sdělíme téma hovoru. **Nesmíme si zakrývat ústa! Dbáme na zřetelnou výslovnost a mluvíme volnějším tempem.** Zdůrazňujeme klíčová slova.
4. Při hovoru s nedoslýchavým člověkem **nezvyšujeme hlas a nekřičíme**. Zajistíme vhodné poslechové podmínky.
5. Doprovází-li člověka se sluchovým postižením tlumočnicka či jiná osoba, **vždy oslovujeme přímo člověka, se kterým jednáme**, nikoli jeho doprovod. Toto je velmi důležité a často se v tomto bodě chybí!
6. Člověku se sluchovým postižením předem naznačíme, o čem budeme hovořit.
7. Důležitá sdělení a dotazy raději **opakujeme** a neváháme použít písemnou formu. U neslyšících uživatelů znakového jazyka je bezpečnější počkat na tlumočnicka.
8. Občas požádáme, aby nám člověk se sluchovým postižením svými slovy sdělil, co nám rozuměl. **Někdy se neptáme, zda rozuměl, ale co rozuměl.**
9. Při neúspěšné komunikaci máme na paměti, že jde o důsledek sluchového postižení, proto k člověku přistupujeme se stejným respektem jako k člověku bez postižení. Snažíme se najít cesty, jak se vzájemně lépe dorozumět.
10. Komunikační preference každé osoby se sluchovým postižením jsou individuální. Proto je nutno projevit vždy vstřícnost a ochotu přizpůsobit se dorozumivacím možnostem. **Z podkladů Mgr. Věry Strnadové**

Stránku připravila Monika HOŘENÍ

FOTO - propagační materiály ČUN, APPN, www.tichakavarna.cz a autorka

**PŘÍSTĚ V HALÓ RADÁCH:
NETRADIČNÍ ŽIVÉ PLOTY**

Tichá kavárna roste

Právě dnes je to rok, co byla otevřena první kavárna s neslyšící obsluhou - **Tichá kavárna**, která se nachází v Praze poblíž metra Ládví (Burešova 12). Kavárna je úspěšným sociálním podnikem, jenž nabízí pracovní příležitosti neslyšícím pracovníkům a současně milé prostředí

pro odpočinek u dobré kávy či voňavého čaje všem věkovým skupinám obyvatel. Těší nás, že Haló noviny byly jedněmi z prvních sdělovacích prostředků, které o její existenci informovaly.

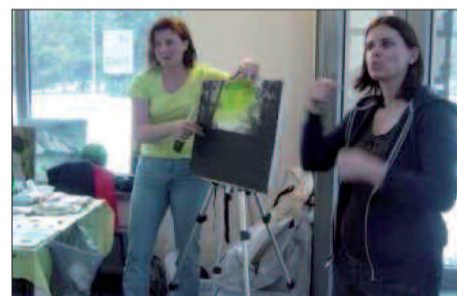
Letošní podzim kavárna rozšiřuje svou

Pohled do interiéru Tiché kavárny. Na stole váleček, který slouží ke komunikaci s obsluhou.

nabídku - vedle kurzů znakového jazyka nyní nabízí i zájem pro kulturní akce. Nová dramaturgie přichází s bohatým programem pro celou rodinu, neslyšící i slyšící: výtvarné workshopy a vernisáže

Jeden z výtvarných workshopů

slyšících i neslyšících umělců, kino, divadlo, koncerty. Akce jsou tlumočeny do znakového jazyka.

Právě dnes **od 14 hodin** v kavárně probíhají celodenní hravé oslavy pro všechny návštěvníky, **v 18 hodin** vystoupí pěvecký sbor Gabriel.

Kavárna s neslyšící obsluhou má otevřeno denně od 14 do 22 hodin.

Obvyklé omyly a mýty

• **Každý, kdo neslyší, používá znakový jazyk.**

Ne. Někteří lidé přišli o sluch ve věku, kdy už se naučili mluvit. To jsou lidé ohluchlí. Jejich prvním jazykem byl mluvený jazyk. Tito lidé mohou znakovat (znakovaná čeština se od znakového jazyka velmi liší; je to český jazyk, podporovaný jednotlivými znaky ze znakového jazyka. Znakový jazyk je samostatný svěbytný jazyk, naučit se jej je stejně obtížné jako naučit se cizí jazyk).

• **Když někdo ztratí sluch, automaticky se naučí odezírat.**

K odezírání musí mít člověk vrozené vlohly, stejně tak, jako nemá každý slyšící člověk hudební sluch. Jen na základě předpokladů a v podnětném prostředí si může člověk vypěstovat schopnost odezírání.

• **Každý, kdo ohluchne, začne nosit sluchadlo.**

Když někdo neslyší, sluchadlo mu nepomůže. Pomůže jen těm, kdož mají aspoň zbytky sluchu.

• **Každému, kdo ohluchne, může pomoci kochleární implantát.**

To je velmi individuální.

• **Na ohluchlého musíme mluvit nahlas a zblízka.**

To se mívá účinkem. Ohluchlému člověku to naopak může působit problémy při snaze odezírat, protože deformuje jinak standardní mluvní pohyby. Jsme-li blízko, nemůže na ústa zaostřit zrak.

• **Kdyby došlo při vzájemné komunikaci k omylu, hned to poznáme.**

Člověka se sluchovým postižením nestačí se zeptat, zda dobře rozuměl. Ani ohluchlý, ani slyšící nemusejí rozpoznat včas, že došlo k nějakému omylu, který může poškodit neslyšícího člověka (viz bod 8 Desatera).

• **Ohluchlý člověk, který dovede odezírat, bude vždy rozumět, když zajistíme vhodné podmínky.**

Vhodné podmínky (osvětlení tváře mluvícího, zřetelná výslovnost atd.) jsou jen částí předpokladů. Schopnost odezírání blokuje únava, emoce, obavy.

• **Ohluchlý člověk, který hned neodpoví, nemá pohotové myšlení.**

Slyšící člověk slyší informaci a ihned analyzuje obsah. Ohluchlý člověk však musí zvládnout při komunikaci více myšlenkových operací, proto nemusí být reakce okamžitá.

• **Odezírání je vlastně čtení ze rtů.**

Nelze »ze rtů číst«. Ohluchlý člověk se při odezírání snaží odhadovat, co kdo říká. Proto při důležitých jednáních nemůžeme na odezírání spoléhat. Nejspolehlivější je ohluchlému sdělení napsat.

Z podkladů Mgr. Věry Strnadové